

Flora- en faunaonderzoek

Schermerhornstraat
Utrecht

Flora- en faunaonderzoek

Schermerhornstraat Utrecht

Titel	Flora- en faunaonderzoek Schermerhornstraat Utrecht
Uitvoering	Bureau Bleijerveld/Ruimte voor Advies
Opdrachtgever	Plané Vastgoedontwikkeling BV Essenlaan 9 3062 NK Rotterdam
Datum	08 december 2014
Status	definitief

Bureau
Bleijerveld

Andringastrjitte 27
8495 JZ Aldeboarn

tel 0566-632073
mob 06-40559568
bleijerveld@ruimtevooradvies.nl

www.ruimtevooradvies.nl

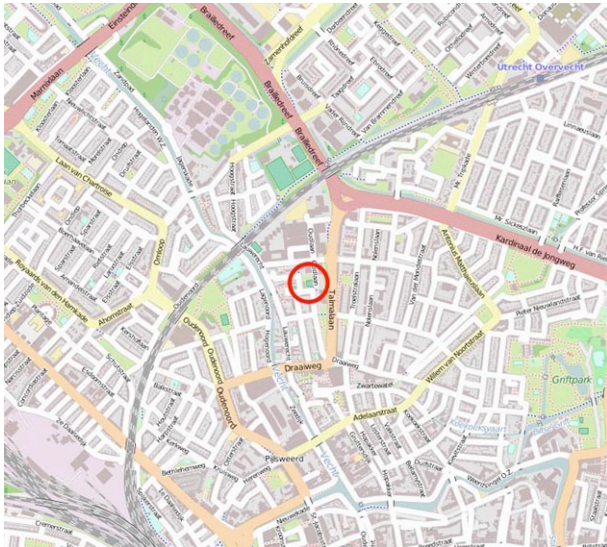
INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding en doel	
1.2	Opzet onderzoek	
1.3	Plangebied en ingreep	
2	WETTELIJK KADER	4
2.1	Inleiding	
2.2	Flora- en faunawet	
2.3	Natuurbeschermingswet	
2.4	Ecologische hoofdstructuur	
2.5	Rode lijsten	
3	RESULTATEN	7
3.1	Gebiedsbeleid	
3.2	Veldonderzoek flora	
3.3	Veldonderzoek fauna	
4	CONCLUSIES	9

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

Aan de Schermerhornstraat in Utrecht bevindt zich een parkje met buurthuis. Het voornemen bestaat om de locatie te gebruiken voor de bouw van woningen. Onder meer bij ruimtelijke ingrepen dient rekening te worden gehouden met beschermde soorten en gebieden. Wet- en regelgeving omtrent deze soorten en gebieden is vastgelegd in de Flora- en faunawet (Ff-wet), Natuurbeschermingswet (NB-wet) en het omgevingsplan.

Figuur 1. Detail van Utrecht met globale ligging van de projectlocatie.

Het onderhavige rapport beschrijft de resultaten van een zogenaamde *quick scan* van beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied. De rapportage kan dienst doen als onderbouwing bij bestemmingsplanwijzigingen en ontheffings- of vergunningaanvragen in het kader van de Ff-wet respectievelijk NB-wet.

Een *quick scan* betreft een beoordeling van de aanwezige natuurwaarden in en rond het plangebied. Bronnenonderzoek, een terreinbezoek en ecologische kennis vormen de basis van de beoordeling. De *quick scan* is een momentopname en geen standaard veldinventarisatie waarbij meerdere veldrondes in een seizoen worden uitgevoerd. Een *quick scan* geeft daardoor een beperkter beeld dan een standaardveldinventarisatie. Omdat het onderzoek een momentopname betreft kan geen rekening worden gehouden met de dynamische aspecten van natuur, zoals migratie en kolonisatie door soorten en veranderd terreingebruik en –beheer na afloop van het onderzoek.

1.2 Opzet onderzoek

Bij de beoordeling van het plangebied is een bronnenonderzoek verricht naar het voorkomen van beschermde soorten en de ligging van beschermde gebieden in de regio. Daarvoor is, zover mogelijk en nodig, gebruik gemaakt van verspreidingsatlassen en de website van waarneming.nl. Voor de ligging van beschermde gebieden zijn de volgende websites geraadpleegd: www.provincie-utrecht.nl en www.synbiosys.alterra.nl. Op 1 december 2014 is het plangebied bezocht. Daarbij is gelet op de daadwerkelijke aanwezigheid van beschermde soorten en indirecte aanwezigheid in de vorm van sporen (verblijfplaatsen, wissels, pootafdrukken en dergelijke). Het terrein is beoordeeld op de geschiktheid voor beschermde soorten (habitatbeoordeling).

1.3 Plangebied en ingreep

Ten noorden van het centrum van Utrecht ligt de wijk Lauwerecht. Ter hoogte van de Schermerhornstraat ligt een klein parkje met een oppervlakte van circa 0,2 hectare. Het terrein ligt te midden van woonwijken en kantoorgebouwen. Ten westen en ten zuidoosten van het parkje liggen soortgelijke parkachtige terreinen. Het parkje bestaat voornamelijk uit gazon met solitaire bomen. De bomen bestaan uit oudere Lindes, Gewone esdoorns en Witte elzen. Een klein aantal bomen is zeer jong. In het parkje staan een pannakooi en een speeltoestel. In de zuidwesthoek bevindt zich een voormalig cultureel centrum (Schermerhornstraat 44). Het gaat om een bakstenen gebouwtje met één laag en een plat dak met een brede daklijst van trespas of iets soortgelijks. Aan de oostkant heeft de daklijst de vorm van een afdak met een holle ruimte. De gevels beschikken over een spouw. Het is niet bekend of de spouw geïsoleerd is. De ventilatiegaten in de gevels zijn van een rooster voorzien. Langs de zuid- en westgevel staan struiken. In en rond het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Ruim honderd meter ten westen van het plangebied loopt de Vecht; een groot stadswater met verticale beschoeiing.

Het voornemen bestaat om het bestaande gebouw te slopen en een appartementencomplex te realiseren met vier woonlagen. De nieuwbouw is gepland in het noordelijke deel van het terrein. Het zuidelijke deel blijft open en krijgt een groene bestemming. Voor het project is het noodzakelijk dat in ieder geval een deel van de bomen verdwijnt. In het onderzoek is er vanuit gegaan dat alle opgaande begroeiing verdwijnt.

Figuur 2. Luchtfoto huidige situatie met projectgrens (geel) en de contour van het toekomstige bouwvlak (rood).

Foto 1. Noordzijde plangebied met op de achtergrond de bebouwing aan de Oudlaan.

Foto 2. Oostzijde plangebied met speeltoestel en het voormalige culturele centrum. Op de achtergrond de bebouwing aan de Schermerhornstraat.

Foto 3. Zuidzijde plangebied met het voormalige culturele centrum en links de Schermerhornstraat.

Foto 4. Centrum plangebied met pannakooi.

2 WETTELIJK KADER

2.1 Inleiding

In Nederland is de wetgeving omtrent de bescherming van natuurwaarden gesplitst in soortbescherming en gebiedsbescherming. De bescherming is geregeld in respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. In deze twee wetten zijn de nationale natuurwetgeving en internationale richtlijnen en verdragen verankerd, zoals Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Conventionie, Conventionie van Bern, Cites en Verdrag van Ramsar.

2.2 Flora- en faunawet

De bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland is geregeld via de Flora- en faunawet. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen kan op grond van artikel 75 worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Een ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO).

Verbodsbepalingen

Art. 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op andere wijze van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.

Art 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.

Art 10: Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.

Art 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.

Art 12: Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.

De beschermde soorten zijn ondergebracht in drie tabellen die elk een ander beschermingsregime kennen.

In tabel 1 zijn de algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen, en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen.

In tabel 2 zijn de minder algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 2 een vrijstelling van de verbodsbepalingen, mits men werkt op basis van een door RvO goedgekeurde gedragscode. In overige gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een lichte toetsing wordt toegepast.

In tabel 3 zijn de strikt beschermde soorten ondergebracht, waaronder bijlage 4-soorten van de Habitatrichtlijn. In geval van bestendig gebruik en beheer geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen (uitgezonderd art. 10), mits men werkt op basis van een door RvO gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is in alle gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een zware toetsing wordt toegepast.

Bij lichte toetsing wordt één criterium gehanteerd:

1) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Bij zware toetsing worden drie criteria gehanteerd:

1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang,

2) er is geen alternatief,

3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (Art. 2). Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

Ontheffing

Bij de beoordeling dienen de volgende vragen in onderstaande volgorde te worden beantwoord:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- Is er een wettelijk belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

RvO beoordeelt vervolgens of het wettelijk belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en).

Tabel 2-soorten

Tabel 2-soorten worden getoetst aan de gunstige staat van instandhouding. Een gedragscode kan ook uitkomst bieden voor Tabel 2-soorten. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit. Daarbij moet worden aangetoond dat precies zo wordt gewerkt als de gedragscode aangeeft.

Vogels

Voor vogels is ontheffing alleen mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b) *
- Veiligheid van het luchtverkeer (c)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

Tabel 3-soorten

Bijlage 1-soorten

Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 is ontheffing mogelijk op grond van alle belangen uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1-soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep.

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn

Voor Bijlage IV-soorten uit Tabel 3 alleen ontheffing mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)

2.3 Natuurbeschermingswet

De NB-wet heeft de bescherming en instandhouding van natuurgebieden met een hoge ecologische waarde in Nederland als doel. Daartoe zijn gebieden aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (VR-gebieden), Habitatrichtlijn (HR-gebieden) en het Verdrag van Ramsar (Wetlands). Verder vallen ook Beschermde Natuurmonumenten onder de NB-wet. De VR- en HR-gebieden worden samengevat onder de noemer Natura 2000. Voor de Natura 2000-gebieden worden/zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor specifieke vogelsoorten of habitats. Deze kunnen van gebied tot gebied verschillen. De vier genoemde gebieden kunnen overlappen. Activiteiten die een negatief effect hebben op Natura 2000-gebieden zijn verboden. Dat geldt ook voor activiteiten buiten de gebieden die een negatief effect hebben binnen het gebied. Voor activiteiten is een vergunning mogelijk. Een vergunning wordt pas afgegeven wanneer een zogenaamde 'habitattoets' is doorlopen. Hieruit moet blijken dat de

natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en geen verstoring van soorten optreedt. Een vergunning wordt afgegeven door de betreffende Provincie.

2.4 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De begrenzing van de EHS wordt door de provincie vastgesteld en is in verwerkt in provinciale structuurvisies of omgevingsplannen. Per eenheid zijn natuurdoeltypen geformuleerd. In of in de nabijheid van EHS-gebieden zijn handelingen verboden die de waarden, kenmerken of functies van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van groot openbaar belang. In dat geval dienen negatieve effecten wel te worden gecompenseerd.

2.5 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Flora- en faunawet nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.

3 RESULTATEN

3.1 Gebiedsbeleid

Het plangebied ligt midden in de stad en is geen onderdeel van een beschermd natuurgebied. Dergelijke gebieden liggen buiten de stad op minimaal drie kilometer afstand. Gelet op de schaal van het project en de bestemming van de nieuwbouw is een negatief effect op beschermde natuurgebieden uit te sluiten.

3.2 Veldonderzoek flora

De vegetatie in het plangebied bestaat grotendeels uit voedselrijk en soortenarm gazon. In het gazon kwamen typische kruiden voor als Ridderzuring, Smalle weegbree, Kruipende boterbloem, Hondsdraf, Zachte ooievaarsbek, Madeliefje, Kleine veldkers, Paardenbloem en Ridderzuring. Plaatselijk was de bodem verstoord, met name onder de struiken naast het gebouw. Hier stonden soorten van voedselrijke bodem, zoals Schijnaardbei, Fluitenkruid, Grote brandnetel, Knopkruid, Maarts viooltje en Zwarte nachtschade. Alle gevonden soorten zijn algemeen en onbeschermd. In het plangebied zijn geen strenger beschermde soorten (tabel 2 en 3) te verwachten. Voor dergelijke soorten zijn de bodem en het beheer ongeschikt.

3.3 Veldonderzoek fauna

Zoogdieren

Op het terrein zijn geen zoogdieren of sporen van zoogdieren gevonden. Het plangebied is weinig geschikt voor zoogdieren. Enkele algemene soorten van het stedelijk gebied kunnen in het plangebied voorkomen, te weten Egel, Mol en Huisspitsmuis. Verblijfplaatsen van strikter beschermde soorten zijn uit te sluiten op grond van de regio waarin het plangebied zich bevindt en de eisen die zij aan hun habitat stellen. Het gebouw is niet toegankelijk voor een soort als Steenmarter.

Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn strikt beschermd (tabel 3/bijlage IV HR). De bomen op het terrein zijn ongeschikt als verblijfplaats vanwege het ontbreken van geschikte holten. Het gebouw is in theorie geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. De daklijst en het afdak sluiten nauw aan de gevel, maar op enkele plaatsen zijn kieren en gaten gevonden die groot genoeg zijn voor vleermuizen om als toegang te gebruiken, bijvoorbeeld rond regenpijpen. Aan de westzijde ontbreekt een afdeklijst tussen daklijst en gevel. Op dergelijke locaties is het voor vleermuizen mogelijk om verborgen ruimten in het gebouw te bereiken. Tussen het afdak en de gevelplaat zit een ruimte die aan de onderzijde vrij toegankelijk is. Ook deze locatie is in theorie geschikt als verblijfplaats. Omdat de hoogte en het volume van het gebouw beperkt zijn is het gebouw met name geschikt voor kleine zomerverblijven. In het najaar van 2012 en het voorjaar van 2013 is in de omgeving van het plangebied een vleermuisonderzoek uitgevoerd (Flora- en faunaonderzoek Lauwerecht Utrecht. Bureau Bleijerveld, 18-09-2014). Het onderzoek had betrekking op de woningen ten zuiden van de Schermerhornstraat, maar de directe omgeving van de woningen is bij het onderzoek betrokken. Uit het onderzoek is niet gebleken dat het culturele centrum een functie had als verblijfplaats voor vleermuizen. Over het algemeen wordt een 'uiterste houdbaarheidsdatum' van drie jaar aangehouden voor vleermuisonderzoek. Dit betekent dat de resultaten van het onderzoek tot medio 2016 geldig zijn. Tijdens de inspectie van de buitenzijde van het gebouw zijn geen vleermuizen of sporen van vleermuizen gevonden. De spleten van de daklijst aan de westzijde en bij het afdak aan de oostzijde zaten vol met spinrag. Op grond hiervan is recent gebruik van de verborgen ruimten door vleermuizen niet waarschijnlijk. In het parkje wordt rond de bomen gevoerageerd door Gewone dwergvleermuizen en in het najaar ook door Ruige dwergvleermuizen. Door het verdwijnen van de bomen zal de kwaliteit

van het foerageergebied wat het plangebied betreft achteruitgaan. Het terrein is echter dermate klein dat het effect hiervan op lokale populaties vleermuizen te verwaarlozen is.

Vogels

Alle inheemse broedvogels zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid tussen vogels zonder en met vaste broedplaatsen. Van vogels zonder vaste broedplaats zijn alleen de broedsels beschermd en niet het leefgebied. Van vogels met een vaste broedplaats is naast de broedplaats (jaarrond) ook het functionele leefgebied beschermd.

In het plangebied waren enkele algemene soorten aanwezig, namelijk Ekster, Merel, Zwartkop en Koolmees. In één van de bomen was een oud nest van een duif aanwezig. In een boom langs de Oudlaan – buiten het plangebied – stond een boom met een eksternest. Het veldbezoek is buiten het broedseizoen uitgevoerd, zodat broedvogels niet daadwerkelijk zijn waargenomen. Op grond van het karakter van het terrein en de ligging zijn algemene broedvogels van opgaande begroeiing te verwachten, zoals Houtduif, Vink, Roodborst, Winterkoning en Merel. In de bomen zijn geen nesten gevonden die duiden op soorten met een vaste nestplaats en het gebouw is ongeschikt als broedplaats voor vogels. In het plangebied zijn soorten met een vaste nestplaats daarom uit te sluiten.

Amfibieën en reptielen

Alle soorten amfibieën en reptielen zijn in meer of mindere mate beschermd. In en rond het plangebied komt geen oppervlaktewater voor dat kan dienen als voortplantingswater voor amfibieën. Ook de Vecht ten westen van het plangebied is hiervoor niet toereikend. Het plangebied is weinig geschikt als landbiotoop voor amfibieën op basis van het open karakter van het terrein en de stedelijke omgeving. Op basis hiervan is een belang van het plangebied voor amfibieën uit te sluiten. Voor reptielen ontbreekt in en rond het plangebied geschikt habitat.

Vissen

In en rond het plangebied komt geen oppervlaktewater voor. Een negatief effect op vissen is uit te sluiten.

Ongewervelden

Het plangebied vertegenwoordigt geen belang voor beschermde soorten uit de overige soortgroepen. Een negatief effect op beschermde soorten uit de groep ongewervelden is uitgesloten.

4 CONCLUSIES

Gebiedsbescherming

Het plangebied is geen onderdeel van beschermde natuurgebieden en ligt hier ook niet bij in de buurt.

Flora

- Er zijn geen bedreigde of beschermde plantensoorten aangetroffen. Het voorkomen van strikter beschermde soorten van tabel 2 en 3 is uit te sluiten op basis van het beheer en het gebruik.

Fauna

- De ingreep kan een negatief effect hebben op tabel-1-soorten uit de groepen zoogdieren. Voor dergelijke soorten geldt een algemene vrijstelling van de verbodsbepalingen van de FF-wet in geval van ruimtelijke ontwikkelingen.
- Recent vleermuisonderzoek heeft geen verblijfplaatsen aangetoond in het gebouw op het terrein. De bomen zijn niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen.
- Het terrein vormt een te verwaarlozen onderdeel van het foerageergebied van Gewone en Ruige dwergvleermuis.
- In de opgaande begroeiing zijn algemene broedvogels zonder vaste nestplaats te verwachten.
- In het plangebied komen geen vaste nestplaatsen van broedvogels voor.
- Het plan is niet van invloed op strikter beschermde zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden.

Uit het onderzoek komen naar voren dat het plan – wat de strikter beschermde soorten betreft – een negatief effect kan hebben op broedvogels zonder vaste nestplaatsen. Het is verboden handelingen te verrichten die een negatief effect hebben op broedsels. Daarom dient het rooien van de opgaande begroeiing buiten het broedseizoen plaats te vinden. De piek van het broedseizoen ligt in de periode van 15 maart-15 juli. Vroegere en met name latere broedsels komen echter voor, bijvoorbeeld van duiven. Het rooien van het groen tijdens het broedseizoen is mogelijk wanneer een inspectie aantoont dat geen broedsels aanwezig zijn of wanneer maatregelen zijn genomen om broedsels te voorkomen.

